ŞEREF YILMAZ
D-224

Türk Edebiyatı

AYLIK FİKİR VE SANAT DERGİSİ OCAK 1997 SAYI: 279 YIL: 25 200.000 TL. (KDV DAHİL)

1946 1996

FİKİR HAYATIMIZDA

50. Yıl

ŞEYH'ÜL MUHARRİRİN

AHMET KABAKLI

14 ARALIK 1996

YUNUS'UN GÜLLERİ

Bütün düşüncem başk'olup
Hayâlde cânân yelende
Can sohbeti kurulanda
Yedi felekler aşk olup
Münafıklar yorulanda...
Hâl dilinden, gül dalından
Taksirimiz sorulanda
Yedi zemin yarılanda.
Sarmaşık kavak dalına
Cânân diye sarılanda
Yetmiş bin bahar reng olup
Bir çiçeğe karılanda.
Bir gönüle on bin yara
Acıtmadan vurulanda.
Şol kâinat secd'eyleyü
Can, Çalab'a verilende
Bu mesel içre hâlimiz
Bir yüceden görülende.
Denir erenler katında
Açar gülleri Yunus'un

Türk Edebiyatı

YIL: 25 SAYI: 279 OCAK 1997

Kapak: Ahmet Kabaklı

Türk Edebiyatı Vakfı
İktisadî İşletmesi Adına Sahibi
AHMET KABAKLI

Yazıişleri Müdürü
GAZİ ALTUN

İdare Yeri:
TÜRK EDEBİYATI VAKFI
Divanyolu Cad. 14
34400 Sultanahmet/İstanbul
Tel: (0212) 527 50 32-526 16 15
Belgegeçer (faks): (0212) 513 77 49

Yazışma Adresi:
P.K.2 Sirkeci/İstanbul

Dizgi ve sayfa düzeni
BÜLENT ILGAZ

Baskı ve Cilt:
KUŞAK OFSET
Cağaloğlu - İST.

Dağıtım
YAY-SAT

Türk Edebiyatı 28 Ocak 1985 Tarih ve 2181 Sayılı Tebliğler dergisinde öğrenciler ve ilgililere tavsiye edilmiştir.

Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

Dergiye gönderilecek yazılar aralıklı, daktilo edilmiş olmalıdır.

Üst Yazı Kurulu dergiye girecek yazılarda lüzum gördüğü değişiklikleri yapar.
Türk Edebiyatı Dergisinde yayınlanan yazılar izin alınmadan yayınlanamaz veya iktibas edilemez.

Abone şartları
Yurt içi (yıllık): 2.000.000 TL
Yurt dışı (yıllık): 60 DM veya 40 $
(Öğrenci ve öğretmen.) 1.800.000TL

Türk Edebiyatı Vakfı,
Posta Çeki Hesap No: 124-540

Yurt dışındaki okuyucularımız abone bedellerini TC Ziraat Bankası, İstanbul-Cağaloğlu Şubesi, Türk Edebiyatı Vakfı İktisadi İşletmesi 79-4 nolu DM veya 87-4 nolu $ VDS, döviz hesabına yatırmalıdır.

6 aylık abone ücreti yıllık ücretin yarısı kadardır

Fiyatı: 200.000 TL (KDV DAHİLDİR)

3
Alp-Eren Hasreti Alp-Eren Mefkûresi
AHMET KABAKLI

7
Gerçek "Şeyhü'l Muharrirîn": Ahmet Kabaklı
ABDÜLKADİR DONUK

8
Göllübağ'dan köşe yazarlığına yürüyen yetim Ahmet Kabaklı
BEŞİR AYVAZOĞLU

10
Der sebil ü Şeyhü'l Muharrirîn...
İLHAN BARDAKÇI

13 Ahmet Kabaklı Kimdir?
14 Ahmet Kabaklı'nın Eserleri
16 Ahmet Kabaklı'dan Düşünceler
19 Ahmet Kabaklı'ya "Şeyhü'l Muharrirîn" Unvanının Verilmesi Töreni
38 Ahmet Kabaklı İçin Dediler ki...
39 Kutlamalar

41
Şeyh / NEVZAT YALÇINTAŞ

42
Şeyhü'l Muharrirîn / AYHAN SONGAR

43
Şeyhü'l Muharrirîn'e dair
İLHAN BARDAKÇI

44
Meşkûre Kabaklı Hanımefendi
YAVUZ BÜLENT BAKİLER

45
Şeyhü'l Muharrirîn / ÖMER ÖZTÜRKMEN

46
Bilgeliğe alkış / SEVİNÇ ÇOKUM

47
Yaşarken Değerlendirmek
TAHİR KUTSİ MAKAL

48
Kabaklı'nın Şiirleri / TAHİR KUTSİ MAKAL

49
Kabaklı Hâce nice
Şeyhü'l Muharrirîn oldı, ânı beyân ider
DİLAVER CEBECİ

50
Gün Işığında
AYŞE GÖKTÜRK TUNCEROĞLU

52
Zamanımızın Şeyhü'l Muharrirîni
MEHMET DOĞAN

54
Şerefli Bir Ömrün Taçlanan Doruğunda Ahmet Kabaklı Hocamız
MUSTAFA YAZGAN

55
Şeyhü'l Muharrirîn Ahmet Kabaklı Hocamız
MUSTAFA MİYASOĞLU

56
Şeyhü'l Muharrirîn / VEDAT ZEYDANLI

57 Kalbleri Besleyen Zenginlik /RAHİM ER
58 Eğilmeyen Ağaçlar / RAHİM ER

59
Siz bu elli yılı bin yıl kabul edin
AYHAN KATIRCIKARA

61
Temellerin Duruşması ve MTTB 80 Yaşında
AYHAN KATIRCIKARA

62
Üstad Kabaklı'ya Gösterilen Vefa
KENAN AKIN

63
Şeyhü'l Muharrirîn-i sânî!/MEHMET BARLAS

64
Şeyhü'l Muharrirîn / HÜSEYİN ÖZTÜRK

65
O şimdi Şeyhü'l Muharrirîn / ISRAFİL HANCI

67
Kabaklı'yı Ağırlamak Şerefi
BEDRETTİN KELEŞTİMUR

68
Yarım Asırlık Gün Işığı / COŞKUN ÇOKYİĞİT

71
XX. Yüz Yılın İkinci Yarısında "Bizim Türkiye / AHMET KABAKLI

72
Mehmet Kaplan'dan Ahmet Kabaklı'ya Mektup / MEHMET KAPLAN

73
Yatağına Kırgın Irmaklar
A. TURAN ALKAN

75
Güney'de Bir Çılgın Şehir -I-
AYŞE GÖKTÜRK TUNCEROĞLU

78
Hilye-i Saadet'in Caizesi / ISKENDER PALA

82
Görüntüler ve Görüşler / HASAN HÜSREV

85
Mozaikçilere Son Bir Cevap
REHA OĞUZ TÜRKKAN

87
Kendini Çocuklara Vakfetmek
NECMETTİN TÜRİNAY

89
Orhan Şaik Gökyay'ın ardından
AYŞEN AKDEMİR

90
Bir Kırık Köy Hikâyesi / YILMAZ KURT

92
Yayın Dünyasından / MELEK DEMİR

BEŞİR AYVAZOĞLU

Göllübağ'dan köşe yazarlığına yürüyen yetim

Ahmet Kabaklı

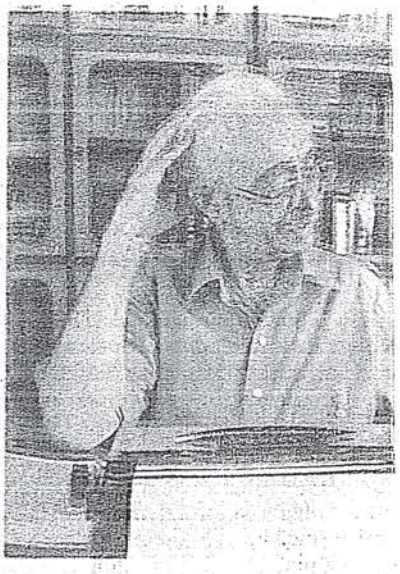
Benim neslimin muhafazakâr kanadı Tercüman okuyarak büyümüştür. O yıllarda *Tercüman* demek, biraz da *Ahmet Kabaklı* demekti. Yazılarını okuyarak heyecanlandığımız, öfkelendiğimiz, rahatladığımız, sevindiğimiz Ahmet Kabaklı. Edebiyat hocalarımız sınıfa onun üç ciltlik edebiyat tarihiyle girer, onun yönetiminde çıkan *Türk Edebiyatı* dergisini tavsiye ederlerdi.

Ay başlarında yürek çarpıntılarıyla beklediğim *Türk Edebiyatı* benim ilk göz ağrımdır. Gerçi mahallî gazetelerle *Hisar ve Defne* gibi dergilerde birkaç parça şiirim yayımlanmıştı, fakat aracısız olarak gönderdiğim ilk şiir, ilk gençlik yıllarımın koyu Turancılığını yansıtan iriyarı bir müstear adla *Türk Edebiyatı*'nın –yanılmıyorsam– on birinci sayısında çıktı.

Kabaklı Hoca'yı ilk defa 1974 yılında Tercüman'ın Cağaloğlu'ndaki binasında, merhum Tarık Buğra'yla paylaştığı odada görmüştüm. (Yıllar sonra yakın dostluğunu kazanacağım Tarık Buğra'yı ilk defa o gün gördüğümü bu yazıyı yazarken hatırladım). Türk Edebiyatı'nın yazı işleri müdürlüğünü yapan Turgut Güler'le birlikte gitmiştik. Yanımda yeni bir şiirim vardı; arûzla yazdığım, baştan sona ç seslerinin çınladığı bir şiir: *Çintemani*. Hoca okumaya başladı, heyecandan kalbim duracak gibiydi. Şiiri okuyup bitirdikten sonra, bir kağıda biyografimi yazmamı istedi. Yirmi yaşındaki bir şiir heveslisinin biyografisi, üç satır...

Yanından ayrıldıktan sonra, Turgut, Hoca'nın beni yeni baskısını hazırladığı Türk Edebiyatı kitabının üçüncü cildine alacağını söylemez mi? Sevinçten öleyazdım. Gerçekten de üçüncü cildin üçüncü baskısında, üç satırlık biyografim *Çintemani* şiiriyle birlikte yer almıştı, yani edebiyat tarihine geçmiştim. Olacak şey değildi! Belki de yazı hayatında ısrar etmiş olmaklığım, Kabaklı hocanın o benzersiz iltifatı sayesindedir. Başka dergilere de yazmakla beraber, ilk göz ağrımı, Türk Edebiyatı dergisini –zaman zaman ihmal ettimse de– hiç terketmedim.

Hoca'yla yollarımız Tercüman'da birleşti. Yıllarca okuyucusu olduğum gazetenin inkıraz döneminde, kültür ve sanat sayfasını yönetirken en büyük desteği ondan gördüğümü söylemeliyim. Sonra Türkiye gazetesinde buluştuk. Ve iki yıl kadar önce birlikte bir Elazığ seyahatimiz oldu. *Harput* ve civarını, yani hocanın çocukluğunun geçtiği yerleri birlikte gezdik. *Göllübağ*'ı bana uzaktan göstererek çocukluk yıllarından söz ederken gözlerinin nasıl hülyalı bir hasretle parladığını gördüm.

Göllübağ, Harput'a beş kilometre kadar uzakta, Daşlıbağ, Tundura Bağları, Sareyip (Sarı Eyüp) Bağı gibi, bir derenin sıyırıp geçtiği, ceviz ağaçlarınca gölgelenen iki göletle bezenmiş bir çeşit sayfiye yeri. Harput civarında, bu bağlarda oturanlara *bağmancı* denirmiş. Yörenin çok bilinen türkülerinden birinde bu dereden ve bu bağlardan söz edilmektedir: *"Bu dere baştan başa cevizli bağ / Cevizler şık şık eder dön geri bak."*

Ahmet, dedeleri Daşlıbağ'da meyve, sebze ve özellikle kabak yetiştirdi-

ği için Kabaklılar denilen aileden Ömer Efendi'nin oğlu ve yedi kardeşten üçüncüsü olarak 1924 yılında dünyaya gelmiştir. Zihnindeki ilk ve en belirgin imaj, Göllübağ'da, göller üzerine uzanan gölgeli ceviz ağaçları ve şık şık eden cevizlerdir. Harput Saray Hatun Camii'nde müezzinlik eden babası Ömer Efendi'yi henüz üç yaşındayken kaybeden ve onunla ilgili hiç bir hatırası bulunmayan küçük Ahmet'in şahsiyeti, annesinin tesiri altında şekillenir. Âdeta bir masal ve efsane hazinesi olan ve masallarını çok defa kendince besteleyerek anlatan bülbül sesli Münire Hanım, sabahları erkenden türküde geçen cevizli bağa gidip *maya* söyleyerek bülbüllerle atışırmış.

Ahmet Kabaklı, Göllübağ'da annesinden mayalar, masallar dinleyip yörenin efsaneleriyle beslenerek ve geceleri arkadaşlarıyla Ay Tutmaca oynayarak geçirdiği –koyu yoksulluğa rağmen güzel– çocukluk günlerini, yıllar sonra, çocuklar için yazdığı ilk ve tek kitap olan *Ejderha Taşı*'nda anlatacaktır. Aile Elaziz'e indiğinde aşağı yukarı okul çağındadır. İlkokulu Nümune Mektebi'nde bitirir ve aynı binada faaliyete geçen ortaokula devam eder. Hayatındaki ikinci önemli kadın, Türkçe öğretmeni Cemile Hanım'dır; güzel, heyecanlı ve güçlü millî duygulara sahip genç bir kadın... Elaziz Lisesi'nde ise, Cahit Okurer, Cemil Meriç ve Vehbi Güney gibi, öğrencilerini kuvvetli şahsiyetleri, derin bilgileri, heyecanları ve dürüstlükleriyle etkileyen seçkin öğretmenler... Fransızca öğretmeni Cemil Meriç'e, o çok okuyan, çok konuşan ve öğrencilerine en yakın arkadaşlarıymış gibi samimi davranan müthiş öğretmene, etrafta komünist olduğuna dair rivayetler dolaşmasına rağmen hayranlık duyan Ahmet Kabaklı, *"Kendisini üniversite yıllarımda da zaman zaman ziyaret ettim" diyor, "Sonra aradan yıllar geçti, 1959 veya 60'tı, birgün Sahhaflar'da karşılaştık. Tanımadı beni, neredeyse bütün görme hassasını kaybetmişti. Ne kadar üzüldüğümü tahmin edemezsiniz. Tercüman'da yazmaya başladığım günlerdi; yazılarımı okuduğunu ve fikirlerimi paylaştığını söyledi."*

Kabaklı Hoca, Cemil Meriç'le irtibatını koparmamak için hususî bir gayret göstermiş, hattâ 1967 yılında, onun *Hind ve Batı* başlıklı yazılarını Mehmet Çınarlı'ya gönderip *Hisar*'da yayımlanmasını sağlayarak yeni okuyucu kesimiyle tanıştırmıştır. Yani düşünce hayatımızda *"Cemil Meriç Çağı"*nı başlatan Ahmet Kabaklı'dır.

Ahmet Kabaklı'nın yazı hayatı, parasız yatılı imtihanını kazanarak girdiği İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki öğrenciliği sırasında başlar. Abdülbaki Gölpınarlı'yı Yunus Emre hakkındaki yanlış görüşleri dolayısıyla eleştirdiği ilk yazısı *Son Saat* gazetesinde çıkmıştır (1946). Aynı yıl Nurettin Topçu'nun çıkardığı *Hareket* dergisinde *Ayın Hercümerci* başlığı altında polemik yazıları yazar. Hattâ Şemseddin Yeşil'i bobstil bir şeyh olmakla eleştirdiği yazısı dâvâ konusu olmuş ve daha sonra öğretmen maaşından tıkır tıkır ödediği yüklüce bir tazminata mahkum edilmiştir. O günlerde epeyce gürültü koparan bu dâvâ, Ahmet Kabaklı'nın hayatında, aleyhine açılan ilk dâva olması ve adının duyulmasını sağlaması bakımından önemli bir dönüm noktasıdır.

Aynı yıllarda *Bizim Türkiye, İstanbul ve Hisar* gibi dergilerde de imzasına rastladığımız Kabaklı, edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nden 1948 yılında mezun olur ve Diyarbakır Lisesi'ne tayin edilir. Burada kendisine teslim edilen *Karacadağ* dergisine –Halkevi'nin dergisi olmasına rağmen– yepyeni bir kimlik kazandıran genç edebiyat öğretmeni, bir yandan da Süleyman Nazif ve Ziya Gökalp gibi ünlü Diyarbakırlılar için geceler düzenlemiştir. Aylar süren bir hazırlık sonunda gerçekleştirdiği *Divan Edebiyatı Gecesi*'ni hâlâ lezzetle hatırlayan Diyarbakırlıların bulunduğunu biliyorum. İki yıl kaldığı bu kadim şehirde ummadığı bir kültür çevresiyle karşılaşan ve çok şey öğrenen Kabaklı Hoca, Dîvan şiirini kendisine hissettirmeden öğreten bir Mustafa Bey'den söz ediyor ve daüssılalı bir sesle "Neler vardı o günlerin Diyarbakır'ında, neler!" diyor.

Sonra Manisa'da askerlik, ardından Aydın Ticaret Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği. Hayatını burada tanıştığı matematik öğretmeni Meşkûre Hanım'la birleştiren ve bir yandan da talebesi olduğu Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirebilmek için kalın hukuk kitaplarıyla boğuşan Kabaklı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gönderildiği Paris'te de bir yıl staj yapacak ve dönüşte Çapa Eğitim Enstitüsü'ne tayin edilecektir. Hukuk'tan 1960 yılında mezun olur.

Kabaklı Hoca'nın hayatındaki en önemli dönüm noktası, şüphesiz, *Tercüman* gazetesinin 1955 yılında açtığı fıkra yarışmasında Emil Galip Sandalcı ve Hakkı Gülmen'le birlikte kazandığı birinciliktir. Üç birinci önce münavebeli olarak yazarlar. Hakkı Gülmen'in bir süre sonra çekilmesi üzerine, köşe Sandalcı ile Kabaklı'ya kalır. Paris'teki stajı sırasında da Tercüman'ı ihmal etmeyen ve haftada bir *Paris Mektubu* yazan genç yazar, bir gazetede devamlı yazmayı büyük bir ihtirasla istemektedir; çünkü yazmak yaşamaktır. Yurt dışında kaldığı sürece, Tercüman'da devre dışı bırakılmaktan büyük endişe duyduğunu samimiyetle ifade ediyor. Ancak korktuğu olmayacak, 1961'e kadar aralıklarla –ve genellikle para almadan– yazdığı *Tercüman*'da, 1961'den sonra *Gün Işığında* başlığı altında sürekli yazmaya başlayacaktır.

Bana öyle geliyor ki, Kabaklı Hoca'nın şiirden uzak durmasını gazetecilik ve köşe yazarlığı sevdasına bağlamak mümkündür. Kendisine sorarsanız, büyük bir alçakgönüllülükle, Yahya Kemal ve Tanpınar gibi şairleri anlamaya başlayınca, şiirde bir yere varamayacağını anladığını söyleyecektir. Halbuki bildiğimiz birkaç şiiri, onun 1950'lerde büyük şairliğe aday olduğunu gösteriyor. Nurullah Ataç, *Okuruma Mektuplar*'da yer alan bir yazısını Ahmet Kabaklı'nın bir şiirine ayırmıştır. Bu yazıdan kısa bir bölüm aktarmak istiyorum:

"Güzel bir şiir benim bugün size okuyacağım şiir, belli ki, vergili bir şairin elinden çıkmış. Eskilerden değil, yenilerden birinin, bir gencin, daha ilk şiirini yazan bir gencin. Ahmet Kabaklı'nın, belki duymamışsınızdır adını. Ben de duymamıştım. Kendini de görmedim, tanımıyorum, bu şiiri okuduktan sonra bir mektup yazdım, cevap verdi. Bütün dostluğumuz, ahbaplığımız işte bu kadar. Karşılaşsak belki de sevmeyiz birbirimizi. Kendi de söylüyor: okurmuş benim yazılarımı ama düşüncelerim arasında, kullandığım kelimeler arasında hoşlanmadıkları varmış. Kızıyor onlara (...) Ahmet Kabaklı ile geçinmeğe niyetim yok. Ama inanın bana, iyi şair."

Kabaklı Hoca'nın mektubunda Nurullah Ataç'a neler yazdığını bilmiyorum; ama yazdıklarının bugüne kadar savunduklarının bir özeti olduğundan eminim. *Son Saat*'te çıkan ilk yazısından itibaren, Ataç'ın ve benzerlerinin temsil ettiği zihniyetle, efendilik sınırlarını aşmaksızın mücadele eden Kabaklı Hoca, bağrından kopup geldiği Anadolu'nun sesi olmuştur. İnanmazsanız, yazılarını dikkatlice okuyun, içinizde bir yerde Münire Hanım'ın *maya*'larını duyacaksınız.

(Beşir Ayvazoğlu'nun bu yazısı önce (9-15 Eylül 1995, sayı 40) Aksiyon dergisinde çıkmış, sonra Defterimde 40 Suret kitabına alınmıştır.)